

Interview

TEKST: COEN DE JONGE • FOTO'S: MARK KOHN
MET DANK AAN HET NEDERLANDS INSTITUUT VOOR BEELD EN GELUID

'OME WILLEM' EDWIN RUTTEN (71):

“ Als Ome Willem heb ik geleerd hoeveel verschillende mensen er eigenlijk bestaan ”

Als Edwin Rutten zijn levensloop schetst, eindigt hij met: ‘Het is één grote pot verwarring.’ Inderdaad: hij studeerde psychologie, begon als jazz-zanger, had een pophit en manifesteerde zich in de klassieke muziek. Maar in het collectieve geheugen staat hij vooral gebeiteld als Ome Willem.

EDWIN RUTTEN

Muzikale verteller

‘Afgelopen week had ik heel even het Ome Willem T-shirt weer eens aan. Ik ben namelijk ambassadeur van Make a Wish. Ik was op bezoek bij een terminaal ventje, zes jaar. Het was de wens van de ouders, thuis was een drumstel neergezet. Gek hè, dat je een programma begint in 1974 en dat je meer dan veertig jaar later zo’n T-shirtje aan doet en dat je dan zo’n jongetje van zes kunt vermaken. Wel een wonder.’

‘Ik heb veel in het bedrijfsleven gedaan, seminars en zo, en net als in mijn hoedanigheid van Ome Willem heb ik daardoor geleerd hoeveel verschillende mensen er eigenlijk bestaan. Iedereen zit meestal in een eigen kringetje te roeren, maar door mijn werk kwam én kom ik overal. Van achterstandsbuurten tot diep in Wassenaar. Je ziet dan: er is meer. Ik vind sociale intelligentie heel belangrijk en ook in die bedrijven heb ik daarvan veel opgestoken. Bijvoorbeeld het vermogen om te relativeren!’

Waar ben je trots op?

‘Ik ben ontzettend blij met de Gouden Plaat voor de cd-box waarin ik Wagners Ring des Nibelungen heb samengevat voor kinderen en andere volwassenen, voor mensen die zelf ook negen jaar zijn geweest. Er werden meer dan tienduizend exemplaren van verkocht. Daar had ik nooit op gerekend, want Wagner – die is toch moeilijk, zwaar, lang, symbolisch, en dan ook nog voor kinderen... Allemaal waar. Daarom vond ik het zo leuk om er m’n tanden in te zetten. Die vooroordelen – dat het zo bombastisch en hard is – dat is een beeld dat ik totaal niet ▶

Interview

Edwin Rutten presenteert twee radioprogramma's bij Omroep MAX: Muziekwijzer op Radio 4 en Jazz in the Morning op Radio 6.

herken. Ik geniet er zo van! Kijk, ik ben geen evangelist voor deze muziek, niks van dat alles. Je moet niets door de strot drukken. Het enige is: ik heb er zo geweldig van genoten, en ik gun het een ander! Het leuke is dat er zelfs hier bij Radio 4 mensen waren die zeiden dat ze nu het verhaal pas hadden begrepen...'

Is er een vervolg?

'Ik heb nu net de Matthäus Passion gedaan. Daarbij ben ik vooral uit-gegaan van de vragen die ik mezelf stel. Vragen die een boel mensen zich ook stellen. Ik vind het bijvoorbeeld heerlijk om me te verdiepen in de vraag hoe het nou zit met een bepaalde aria, met een koraal, hoe de dingen muzikaal in elkaar zitten, welke protagonisten daarbij optreden. Ik maak ook een woordenlijstje voor het boekje, ik ben namelijk dol op oude woorden die anders verloren gaan. Waar het me om gaat is dat als mensen de cd hebben gehoord, ze het besluit nemen om ook zelf eens naar een uitvoering te gaan. Dat ze eens extra letten op bepaalde onderdelen. Dat ze er zitten met het cd'tje in het achterhoofd: ah, nu komt dit, en nu komt dat, benieuwd hoe ze dat hier aanpakken.'

Ben je opgegroeid met het passieverhaal?

Nee, helemaal niet. Niet zoals mijn echtgenote (de operazangeres Annett Andriessen-red.). Zij ging als kind al naar de Matthäus Passion, zong het ook zelf en kent het passieverhaal uit haar hoofd. Daar heb ik nu een grote steun aan. Ze kan me behoeden voor valkuilen. Want het kan dan wel voor kinderen zijn, wat ik doe moet wel kloppen! In vergelijking met de Ring is de Matthäus een heel overzichtelijk verhaal. Primair neem ik eigenlijk de rol van de Evangelist over, de verteller. Je hebt een heleboel kleinere stukjes, en ik laat dan de mensen horen die dat zingen. Soms vertaal ik het, soms vertaal ik het niet, dan spreekt het voor zichzelf.'

Hoe kunt u dit combineren met het presenteren, zingen en op het toneel staan?

'Ik maak daar gewoon tijd voor. De kern der dingen is: negatieve energie en positieve energie. Het grote lek is ergernis. Er gaat heel veel energie zitten in ergernis. Dat is volgens mij ook de oorzaak van veel ziekte-verzuim. Op het moment dat je nog problemen op maaiveldhoogte weg kunt halen, maakt elk project weer energie vrij voor het volgende. Het

gras moet niet zo hoog worden dat je er niet meer doorheen komt. Vorige week werd ik om kwart voor drie wakker, en dan kijk ik in zo'n geval altijd: is er iets dat me dwarszit of is het iets waar ik mee aan de gang moet? Dan zet ik een kop Earl Grey-thee en ga eerst een kwartiertje denken. Als ik het weet, bedenik ik wat ik de volgende dag moet doen en ga vervolgens lekker verder tukken...'

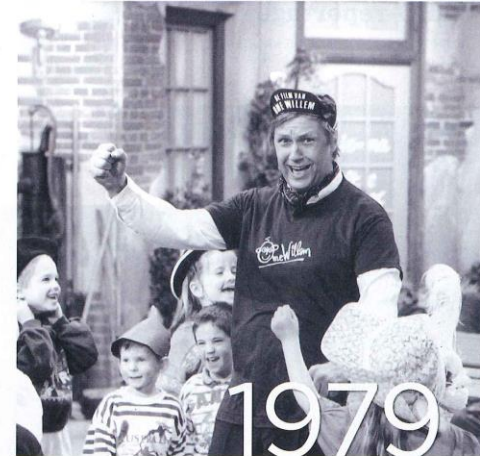
Hoe krijg je dan weer energie?

'Je moet je steeds verheugen op wat komen gaat. Bijvoorbeeld op de radio-uitzending die ik 's middags moet doen, tussen twee en vier. Of op mijn jazzprogramma zondagochtends tussen zeven en tien, Jazz in the Morning, voor Radio 6. Die beide werelden houden me fris. Je kunt je eigen energie genereren. En tijd is dan ook een relatief begrip.' Met een knipoog: 'Door al dat gedoe kom ik niet aan werken toe...'

U bent flink afgevallen de laatste tijd?

'Dat klopt! Dat vond ik nodig, ik ben nu eenmaal eerder een mayonaisekind dan een zemelenkind. Ik denk dat het heel verstandig is om op oudere leeftijd heel actief te zijn, zowel qua werk als lichamelijk. Ik heb twee keer in de week een personal trainer, dat moet wel, anders ga ik niet. Maar het is geen garantie dat je niet wordt getroffen door dingen die onontkoombaar zijn. Een aantal zaken heb je in eigen hand, daarom ben ik nu ook veertien kilo 'abge-

EDWIN ALEXANDER MARIA RUTTEN (11 januari 1943) is jazz-zanger, acteur, radiopresentator en bekend van het VARA-kinderprogramma De Film van Ome Willem, waar hij de rol van Ome Willem speelde van 1974 tot 1989. Tegenwoordig geeft hij lezingen en presentaties, naast het lesgeven op het Conservatorium van Amsterdam. Rutten vertelt ook zelfgeschreven verhalen bij klassieke meesterwerken, zoals bij Wagners Ring des Nibelungen waarvoor hij een Gouden Plaat ontving. Onlangs verscheen de dubbel-cd J.S. Bach: Mattheüs Passie. Hij is getrouwd met operazangeres Annett Andriessen.

Ga terug naar toen je negen was, en denk: hoe was dat ook alweer?

speekt', dat kan ik zelf regelen. Vroeger vloog the Famous Grouse-fles vaak laag door ons huis, dat spul raak ik al jaren niet meer aan. Ik bouw zelfs perioden in dat ik helemaal niet drink, ook geen wijn. Niet drinken is even lekker als wel drinken, zeggen mijn vrouw en ik dan tegen elkaar.'

Bent u bang voor ziekte?

'Kijk, je bent gezegend met je constitutie, met je bouw, door de geest die je hebt meegekregen. Maar er kunnen constructiefouten in zitten, net als bij de beroemde maandagochtendauto's. Een zwakke plek bij een adertje ergens. Daar kun je zelf weinig aan veranderen. Je kunt helaas niet piepen, als er na een gezond leven toch nog wat met je lichaam gebeurt. Bij wie zou je trouwens moeten reclameren? Je kunt jezelf wel fris houden, door belangstellend te blijven voor allerlei zaken. Je kunt je veldje vergroten. Je kunt een nieuw graslandje ontdekken... Kijk, de ouderdom kan je verrijken. Maar je moet het zelf doen. Er is niemand anders die dat voor je doet.'

Hoe blijft u zo jong van geest?

'Ik werk veel voor en met kinderen van nul tot twaalf. Ik heb daarbij één stelregel: nooit kinderachtig zijn. Nooit een opgeheven vingertje. En nooit quasi-jong proberen te zijn. Ik heb enorm veel zogenaamde familieconcerten gedaan en ik hou er niet van om op de hurken te gaan. Kinderen begrijpen veel meer dan je denkt. Tussen nul en twaalf is de algemene wijsheid al aanwezig. Ze weten ook intuïtief wat klopt en wat niet klopt; ze hebben alleen nog weinig vlieguren gemaakt. Je kunt de educatieve dingen daarom beter achteloos brengen, vanaf de zijkant. De grootste leerschool is terug te gaan naar de tijd toen je zelf negen of tien was, en dan te denken: hoe was dat ook alweer?'

Wie inspireerde u als kind?

Toen ik op het Vossiusgymnasium zat, stond er plotseling een vreemde man voor de klas, want de leraar Nederlands was ziek. Heel bijzonder,

er hing een halo om die man heen, zijn blik zowel naar binnen als naar buiten, en later bleek dat Willem Wilmink te zijn. Dus op mijn veertiende heb ik Willem Wilmink al ontmoet! Je zag dat dit werk niks voor hem was. Ik vond het een intrigerende man, toen al. Later heb ik heel veel met hem samengewerkt, bijvoorbeeld voor Het Klokhuis en De Film van Ome Willem. Ook iemand die zijn kindergeest nooit had verloren.' □

EDWIN OVER DE MATTHEÛS

Tablet: klik hier voor een filmpje over zijn Matthäus-project
Geen tablet? Kijk dan op www.kbo.nl
(cover Nestor, scroll naar beneden)

WIN!

3x DUBBEL-CD MATTHEÛS PASSIE

De Matthäus Passie over het lijdensverhaal van Jezus is een van de bekendste én langste composities van Johann Sebastian Bach. Edwin Rutten heeft het verhaal van de Matthäus Passie in eigen woorden geschreven en verteld tegen de achtergrond van de muziek van JSB. Hij neemt de luisteraar bij de hand door het hele stuk en legt uit.

Wilt u kans maken op een van de 3 dubbel-cd's? Ga dan naar nestorvoordeel.nl of bel met Nestorvoordeel: 026-377 97 33.